

УДК 746:671.1

С.Т. Триколенко
НАУ

Новітнє ювелірне мистецтво – бісерні прикраси з використанням природного каміння від *Baronessainred*

В статтю розглядається одне з напрямків сучасного ювелірного мистецтва – виготовлення бісерних прикрас з використанням натурального каменю. На прикладах творчих рішень української художниці, яка працює під псевдонімом *Baronessainred*, ми розглядаємо різні техніки використання каменю при створенні бісерних прикрас. Проводиться аналіз принципів виготовлення оправ з бісеру і металу, подальшої роботи над виробами – плетіння жгутів, основ, створення горжетів і др.

The article discusses one of the areas of contemporary jewelry art - making beaded jewelry using natural stones. The examples of products of Ukrainian masters, who works under the pseudonym *Baronessainred*, we consider various techniques of stones when creating beaded jewelry. The analysis of the principles of making beaded frames and metal, further work on products - weaving harnesses, bases, creating gorgets, etc.

Сучасне ювелірне мистецтво має безліч напрямків, художники застосовують як тисячолітні прийоми обробки та оправлення каменю, так і більш нові. Протягом своєї еволюції також значно розширився арсенал принципів композиційного розміщення: централізація єдиного основного елемента; окремі рівнозначні за масштабом, кольоровим та тональним насиченням складові; багато дрібних деталей тощо. Характерною рисою мистецтва створення прикрас ХХІ ст. стало поєднання в межах одного виробу різноманітних технік, прийомів і матеріалів. Колекції знаменитих світових ювелірних брендів демонструють використання коштовного, напівкоштовного каменю в поєднанні з найрізноманітнішими матеріалами оправ. Самостійні майстри звертаються як до коштовних, так і звичайних побутових матеріалів. На початку ХХІ ст. надзвичайної попу-

лярності набуло виготовлення прикрас з бісеру. Насамперед це пов'язано з широким виробництвом та доступністю необхідних матеріалів і фурнітури, які наявні в більшості країн світу. В Україні звернення до бісеру продиктоване ще й столітніми традиціями застосування цього унікального матеріалу. Його надзвичайна пластичність дає можливість виготовити будь-які форми, прикраса може мати будь-які розміри. Часто бісерні прикраси виготовляють з додаванням металевих елементів, скляних кабошонів та деталей з природного каміння. Саме такі синтетичні поєднання користуються найбільшим попитом серед майстрів та поціновувачів ювелірного мистецтва.

Ми пропонуємо розглянути творчість української майстрині, в роботах якої лінії бісеру переплелися з каменями і металевими деталями. Ця художниця використовує псевдонім *Baronessainred*, роз-

шифруючи його як історичний титул представників своєї родини та захоплення червоним кольором. Вона працює з бісером і металевим дротом, створюючи з них унікальні прикраси. Для її виробів характерна монументальність сприйняття, увага до змістовного насичення прикрас. Художниця створює складні колористичні гамми, що якнайповніше розкривають її задум та демонструють неповторність використаних мінералів. У деяких виробках камені та інші елементи являють собою композиційний центр, концентруючи довкола себе деталі з дроту і бісеру, в деяких стають допоміжними декоративними фрагментами, необхідними для доповнення загальної композиції. В обох випадках варто відзначити увагу до їх подачі: камені й інші мінерали набувають особливого звучання, вони перестають бути

пасивним матеріалом і стають довершеним витвором мистецтва.

Розпочнемо докладніший огляд прикрас, у яких камені являють собою основний композиційний центр. Зокрема, кольє «Нічний ліс» (2015 р.) виготовлене з міді, центральний кулон – гладкий чорний агат овальної форми, довкола хаотично розкидані невеликі жовті кварци (рис. 1).

Рисунок 1. Кольє «Нічний ліс»

Мідні елементи виготовлені в техніці чеканки (основа кольє) та кручення з дроту *wire wrap* (оправа центрального кулона). Червонуватий колір міді утворює живий контраст з прохолодним чорним кольором кулона, підкреслюючи таким чином його геометрично правильну форму. Основу по периметру обплетено чорним бісером, який композиційно підтримує тон кулона. Задум кольє був навіяний спогляданням контрасту кори й стовбура дерева – інтенсивний чорний колір мокрої кори та червонувато-золотистий зріз у променях сонця морозного ранку зумовив появу початкового ескізу. Протягом роботи задум було частково вдосконалено, і кінцевий результат представляє собою чудовий зразок художнього мислення в умовах, визначених матеріалом.

Наступне обране нами для дослідження кольє так само містить масштабний центральний кулон з чорного агату, основа та декоративні елементи виготовлені з сірого бісеру і стеклярусу

Рисунок 2. Кольє «Дамська кольчуга»

(рис. 2). Виріб доповнено численними дрібними деталями з гематиту, який, будучи тонально світлішим за агат, не привертає до себе надмірної уваги, проте завдяки м'яким переливам видовжених декоративних підвісок створює ефект додаткового блиску. Кольє отримало назву «Дамська кольчуга» (2010 р.), оскільки його колір і стиль плетіння нагадують стилізований кольчужний обладунок. За словами автора, на створення цієї прикраси її надихнули старовинні обладунки, побачені в експозиції Львівського музею-арсеналу. Поява чорного агату посередині зумовлена бажанням виділити потужний композиційний центр, а гематитові деталі нагадують масштабні металеві заклепки на захисних обладунках. Основа кольє – широка, воно повністю закриває шию. Це також зумовлене стилізацією під захисну горжетку [1].

Рисунок 3. Кольє «Вечірній луг»

Наступний виріб представляє собою симетричний кулон, закріплений на ускладненому вигнутими лініями квадратному бісерному джгуті (рис. 3). Він називається «Вечірній луг» (2015 р.), основним композиційним центром є каплевидний гематитовий кабошон, в якому на сірому блискучому тлі прохо-

дять криваво-червоні прожилки. Оправа в цьому випадку виступає рівнозначним за масштабом та візуальною насиченістю елементом з центральним каменем. На мідних дротах різної товщини, з яких виготовлена оправа, в деяких місцях закріплені різномасштабні гематитові намистини та декоративні мідні деталі. У цьому виробі до металу було застосоване чорніння – у глибинах плетіння темне, це додатково підкреслює яскравість освітлених частин. Вигнуті загострені лінії оправи візуально знаходять продовження у змієподібних згинах джгута, доповненого ажурними мідними намистинами. Задум цього виробу сформувався саме довкола форми кабошона – округла знизу й загострена згори, вона спонукала художницю до пошуку відповідної форми оправи. У процесі роботи виникла ідея поєднати силуетні лінії диких лугових тюльпанів – так виникла потрібна структура: бутон, напіврозкрита квітка, повністю розкрита квітка.

Аналогічний принцип композиційного рішення застосований під час створення кольє «Молочний шоколад» (2015 р.). Середина виробу – витончений кулон з напівпрозорого білого кварцу в крученій мідній оправі (рис. 4).

Рисунок 4. Кольє «Молочний шоколад»

Тут поєднано дві кольорові гами: коричнева і біла. Лінії оправи візуально продовжуються в коричневій об'ємній джгуті, які, переплітаючись з білими й низками напівпрозорого білого намиста, ство-

рюють ефект єдиного широкого джгута. Знизу кулон доповнений ажурною підвіскою у формі кельтського вузла. Назва говорить сама за себе: мисткиня старається візуалізувати у вигляді прикрас не лише побачені колись об'єкти чи стани природи, а й певні фізичні відчуття – смак, запах, дотик тощо. Так виникла ідея серії прикрас, присвячених солодощам, до якої і належить «Молочний шоколад».

Кулон «Мідна квітка» (2015 р.) виготовлений з трикутного шматочка блакитного мармуру, оправленого в мідь (рис. 5). Об'ємний круглий джгут із зе-

Рисунок 5. Кольє «Мідна квітка»

ленувато-бірюзового бісеру візуально продовжує лінію каменю завдяки своїй кольоровій ідентичності. Оправа асиметрична, вона зроблена з мідного дроту різної товщини в техніці кручення, доповнена кількома кварцовими намистинами різних відтінків. Художній задум був навіяний казками П. Бажова про Хазяйку Мідної гори.

Цікаве творче рішення демонструє кольє «Кармен» (2008 р.), центральним кулоном якого є велика заокруглено-трикутна біла яшма (рис. 6). Колорит оправи та основи витриманий у чорно-червоній гамі з поодинокими білими вкрапленнями. Майстриня прагнула передати складний ритм руху численних оборотів традиційної іспанської спідниці – основа поєднує бісер, рубку та стеклярус різних розмірів. Низки мають різну довжину, формуючи таким чином каскад. Під кулоном додаткове нашарування підвісок, скріплених між собою. Вони утворюють своєрідне фактурне полотно, контрастуючи з гладкою поверхнею каменю.

Часто в творчості мисткині камені виступають центральними, але не домінуючими елементами. У композиції їм відводиться роль деталей, які при-

Рисунок 6. Кольє «Кармен»

тягують увагу до себе з масштабніших бісерних сегментів. Розглянемо приклади таких прикрас.

У кольє «Храм червоного дракона» (2011 р.) круглий чорний агат розміщений посередині (рис. 7). Він, хоч і має порівняно невеликий розмір, концентрує на собі увагу. З двох боків його симетрично оточують видовжені вишиті сегменти із зображеннями драконів на рожево-червоному тлі. Вся композиція нагадує силует фризу китайського храму, структура якого і стала взірцем для мисткині під час роботи.

Рисунок 7. Кольє «Храм червоного дракона»

У наступному кольє, що отримало назву «Таємниці Всесвіту» (2007 р.), камені розміщені в крупніших оправах з бісеру (рис. 8). Чорно-білі кварци невеликого розміру оплетені бісером і «вбудовані» у складну композицію із симетрично розміщених об'ємних джгутів та округлих «хвиль» з бісеру і стеклярусу. Ідея виготовлення цієї прикраси завдячує своєю появою захопленню художниці астрономією і вивченням міфології зоряного неба. Чорні, фіолетові кольори бісеру і стеклярусу підкреслюють яскравість білих вкраплень, мов нічне небесне тло – зорі.

Рисунок 8. Кольє «Таємниці Всесвіту»

На відміну від попередніх прикладів, наступні прикраси демонструють вміння майстрині використовувати камені для додаткового фрагментарного оформлення прикрас. Поєднання дрібних за розмірами каменів з масштабнішими бісерними елементами утворює унікальні композиції, весь комплекс яких відповідає єдиному задуму.

Кольє «Водорості» (2012 р.) складається з численних сегментів, які, поєднуючись між собою, концентруються довкола кількох порівняно невеликих композиційних центрів – перламутрових мушель, оплетених по периметру бісером (рис. 9). Окрім перламутру, в кольє присутні перлини та прозорі гірські кристалики різного розміру, які нагадують бризки води на тлі морської рослинності. Задум виник, коли художниця розглядала морські водорості: частково під кристалево-чистою водою, частково на поверхні, насичені зелені листочки переливалися на сонці, немов маленькі зелені рибинки. Різноманітні за відтінками і тональністю, вони практично заворожили майстриню, надихнули втілити цей природній «натюрморт» у вигляді прикраси.

Рисунок 9. Кольє «Водорості»

Варто окремо розглянути прикраси, де камені використано як дрібні деталі, що доповнюють структуру основи, джгута або оправи центрального кулона. Зокрема, нашу увагу привернуло кольє «Модерн» (2014 р.), джгут якого поєднує бісер, рубку і дрібні аметисти (рис. 10). Кулон – каменя, оправлена в плетіння з бісеру, дрібних аметистів і жовтих кварців. Особливістю прикраси є концентрація уваги на зображенні камені – тендітній конвалії, яку гармонійно відтіняє фіолетовий колір аметисту.

У кольє «Гірський ліс» (2010 р.), як і в попередньому, дрібні камені доповнюють основу з бісеру, не привертаючи до себе основну увагу (рис. 11). Центральний кулон – прикраса зі скляним кабошоном в оправі з нержавіючої

Рисунок 10. Кольє «Модерн»

сталі виготовлена польським майстром. Художниця створила до неї основу, яка відповідає їй за колористичною гамою. Основу прикрашає безліч дрібних коричнюватих сердоликів і зелених хризопразів, які в поєднанні з бісером утворюють фактуру, подібну до дрібної рослинності. Відповідно до творчого задуму кольє втілює образ карпатського лісу.

Розглянуті нами прикраси дають можливість визначити основні принципи застосування напівкоштовного та декоративного каміння в прикрасах без використання коштовних металів. Ми звернулися до теми виготовлення при-

Рисунок 11. Кольє «Гірський ліс»

крас з дроту й бісеру, оскільки вона стає актуальною для дослідження сучасного декоративно-ужиткового мистецтва. Завдяки доступності матеріалів ці техніки привертають все більше охочих, постійна практика зумовлює набуття професійних навиків та, як наслідок, високого художнього рівня. Багато майстрів поєднують в своїх виробках природне і штучне каміння, часто саме форма, структура й забарвлення каменю визначають зовнішній вигляд майбутньої прикраси. На прикладах робіт Baronessainred ми ознайомилися з різноманітними художніми рішеннями, у яких каменям відводиться центральна, додатково-декоративна та оздоблювальна функції. Досліджені вироби втілюють авторське бачення різних природних та синтетичних матеріалів, завдяки чому виникають унікальні ювелірні форми.

Використана література

1. Триколенко С. Т. Сталева пісня Ісмени / С. Триколенко // Мистецькі грані. – №2 (61). – 2015. – С. 6–7.